

השיחה השבועית

מפי הרב אפרים כחלון שליט"א

נשא

הרב אפרים כחלון שליט"א
RabbiEfraim@BeEzratHaShem.org

פְּרִשֵּׁת נָשָׂא מַעֲלַת הַבְּזִיוֹנוֹת

אִשָּׁה סוּטָה

הַפְּרִשָּׁה שֶׁלָּנוּ הִיא הַפְּרִשָּׁה הָאֲרָכָה בַּתּוֹרָה, קַע"ו פְּסוּקִים. בְּחֵרָנוּ לְדַבֵּר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם עַל הָאִשָּׁה הַסוּטָה הַמְזַכֶּרֶת בַּפְּרִשָּׁה.

מִפְּרָק ה' פְּסוּק י"א - עַד פְּסוּק ל"א, עֲשָׂרִים פְּסוּקִים שֶׁבָּהֶם הַתּוֹרָה מַתְאָרֶת אֶת כָּל פְּרִשֵּׁת הַסוּטָה.

כָּל הַסְּפֹר מִתְחִיל כְּשֶׁאָדָם רוֹאֶה שְׂאֵשֶׁתוֹ נִסְתַּרְת עִם אָדָם מְסִים, נִכְנָסֶת אִתּוֹ לְמִקְוֹמוֹת סְגוּרִים לְבַד. אַחֲרֵי שֶׁהוּא קָנָא לָהּ, בְּשָׁנֵי עֲדִים (עֵיין סוּטָה דף ב' ע"א), וְהִיא שׁוֹב נִסְתַּרָה, הוּא לּוֹקַח אוֹתָהּ לִכְהֵן וְהִיא בָּאָה וְשׁוֹתָה מִהַמִּים הַמְאָרְרִים שֶׁבָּהֶם מוֹחִים אֶת שֵׁם הַשֵּׁם, שֵׁם הַשֵּׁם נִמְחָה בְּשִׁבִּיל שְׁלוֹם בֵּית (שֶׁבֶת דף קט"ז ע"א), כִּדִּי לְהַשְׁכִּין שְׁלוֹם. בְּמִסָּעָה שֶׁהִיא הֵיטָה עוֹבְרֶת הִיוּ בְּזִיוֹנוֹת נוֹרָאִים, וּמַעֲיָפִים אוֹתָהּ וּמִיַּגְעִים אוֹתָהּ, וּמִפְּחִידִים אוֹתָהּ, כִּדִּי שֶׁאֵם הִיא חֲטָאָה - תּוֹדָה וְלֹא יִצְטָרְכוּ לְמַחוֹת אֶת שֵׁם הַשֵּׁם בְּמִים (עֵיין סוּטָה דף ח' ע"א דף י' ע"א).

וּמָה הִיָּה קוֹרָה אִם הִבְעֵל סֵתָם חָשַׁד בָּהּ?

אוֹמֶרֶת הַתּוֹרָה "וְאִם לֹא נִטְמָאָה הָאִשָּׁה וְטַהֲרָה הוּא וְנִקְתָּה וְנִזְרָעָה זָרַע" (בַּמִּדְבָּר ה', כח), וּמִפְּרִשֵּׁת הַגְּמָרָא (סוּטָה דף כ"ו ע"א) שֶׁאִם הִיָּתָה עֲקָרָה זֹכָה שִׁיּוּלְדֵת יְלָדִים, וְאִם הִיָּתָה כָּבֵר יוֹלְדֵת יְלָדִים זֹכָה לִיְלָדִים יוֹתֵר טוֹבִים וְיָפִים.

מעלות הבזיונות

טכסיס חנה לקבל ילדים

הגמרא (ברכות דף לא ע"ב) מספרת על חנה, אם שמואל הנביא, ששנים רבות לא היו לה ילדים. והיא אמרה לקדוש ברוך הוא: "רבונו של עולם, תתן לי ילדים, ואם לא תתן לי אני אלה ואסתר עם גבר, ואלקנה בעלי יקנא לי, ויקח אותי אל הכהן, ומכין שלא חטאתי ועברתי את כל הבזיונות הללו, אזכה להבטחת התורה - ונקתה ונזרעה וזרע"

שואלים המפרשים (עיין פני יהושע ברכות שם דיבור המתחיל אם ראה, ובקובץ שיעורים כתובות אות רסג) שאלה פשוטה, מה חנה אומרת להשם שהיא תלה ותסתר ותתיחד עם מישהו, הלא זה בעצמו עברה, כמו שאדם יתפלל להשם ויאמר: "רבונו של עולם, אם אתה לא נותן לי ילדים אני מחלל שבת", זה הגיוני? מה היא אומרת בכלל?

הבזיונות - המטבע הכי שוה

חשבתי בסיצתא דשמיא לבאר בזה, ואחר כך ראיתי שיש לזה גם מקור בדברי החיד"א בספרו פתח עינים (ברכות שם דיבור המתחיל אם ראה), שהבזיונות שהיא היתה עוברת בגלל מה שהיא נסתרה, ושכלם היו מדברים עליה, ובבדיקה עצמה היו מיגעים אותה ומטריחים אותה ומבישים אותה, כל זה היה מועיל לה לכפרת העון שהיא נסתרה, ולאחר כל זה נשארת הבטחת התורה "ונקתה ונזרעה וזרע". ולכן מרב צערה אמרה חנה: אני אלה ואעשה משהו שהוא לא ראוי, והבזיונות שאני אעבר יכפרו על זה, ועוד ישאר ערך של יסורים שבזכותם אזכה לבן.

להשלמת יפי הענין נביא את דברי החיד"א הנזכרים וזה לשונו: איה חנה נביאה מדברת כלפי מעלה בסגנון זה שאומרת לקדוש

פִּרְשֵׁת נִשְׂא

בְּרוּךְ הוּא אִם לֹא תַעֲשֶׂה כַךְ אַעֲשֶׂה כַךְ? וְאַפְשָׁר, כִּי הַסּוּטָה סוֹבֵלֶת יְסוּרִים קָשִׁים שֶׁהַכֹּהֵן עוֹשֶׂה בָּהּ מִשְׁפָּטִים לְטָרַף דַּעְתָּהּ, וּמִשְׁבִּיעָהּ וּמְקַלְלָהּ לִפְנֵי הָאֲנָשִׁים כָּכָל הַשָּׁנוּי בַּמִּשְׁנֵתוֹ. וְאִם הִיא טְהוֹרָה יִהְיֶה שְׂכָרָה כְּנֶגֶד כָּל הַבְּזוּי וְהַצָּעִיר שֶׁתּוֹכָה לְהַפְקֵד. וְזֶה שְׂאֻמָּהּ חֲנָה "אִם רָאָה מוֹטָב" - כְּלוֹמַר אִם יֵשׁ לִי זְכוּת וְתִרְאָה בְּעֵינַי מוֹטָב, וְאִם לֹא אֶסְתַּתֵּר וּבְעֵלִי יִשְׁקֵנִי מִי סוּטָה, וְעַל יְדֵי אוֹתוֹ הַבְּזוּי וְהַצָּעִיר הַגָּדוֹל בַּפְּרָה־סִיָּא יִרְאֶה ה' בְּעֵינַי וַיַּפְקֵדֵנִי כְּדִין הַסּוּטָה, שְׂאִינֶה עוֹשֶׂה תוֹרַתְךָ פְּלִסְתֵּר. עַד כָּאן דְּבַרֵּי הַחִיד"א.

נִמְצְאוּ לְמִדִּים שֶׁהַבְּזוּיוֹת הֵם הַמִּתְנֶה הַכִּי גְדוֹלָה.

כָּאֲבִים נוֹרָאִים בַּלְדָּה אוּ בְּזוּיוֹנוֹת?

הַגִּמְרָא (סוּטָה דף כו ע"א) מְבִיאָה אֶת מַחְלַקַּת רַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל מִהֵי הַהִבְטָחָה שֶׁזוֹכָה הָאִשָּׁה שֶׁנִּבְדְּקָה וַיֵּצֵא שְׂהִיא טְהוֹרָה, וּבִלְשׁוֹן הַתּוֹרָה "וְנִקְתָּה וְנִזְרַעָה זֶרַע", רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אִם הִיתָה עֲקָרָה זוֹכָה לִילָדִים. אָמַר לוֹ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: אִם כֵּן יִלְכוּ כָּל הָעֲקָרוֹת וַיִּסְתַּתְּרוּ כְּדִי לִקְבֹּל יִלָּדִים? אֲלֹא מַה הַכּוֹנֶה "וְנִקְתָּה וְנִזְרַעָה זֶרַע", שְׂאִם הִיתָה יוֹלֶדֶת בְּצָעִיר, עִם כָּאֲבִים וְצִירִים חֲזָקִים, תֵּלֵד בְּרוּחַ! אִם הִיתָה יוֹלֶדֶת מִכְּעָרִים תֵּלֵד יִלָּדִים יָפִים, אִם הִיתָה יוֹלֶדֶת בְּעֵלִי מוֹמִים, יוֹלֶדֶת בְּרִיאִים.

וְהַתּוֹסְפוֹת (שם דִּיבּוּר הַמַּתְחִיל אִמֵּר לוֹ) שׁוֹאֲלִים שְׂאֵלָה פְּשׁוּטָה, שְׁגָם לְפִי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל יִקְשֶׁה שְׂיִלְכוּ כָּל הַנָּשִׁים וַיִּסְתַּתְּרוּ כְּדִי שְׂיִזְכּוּ לַלְדָּה קֵלָה? וּמַה שֶׁהַקְשָׁה עַל רַבִּי עֲקִיבָא יִקְשֶׁה גַם עַל דְּבָרָיו. הַתּוֹסְפוֹת לֹא עוֹנִים תְּשׁוּבָה.

וְהַמַּהְרֵשׁ"א (בְּרֻכּוֹת שם בַּחִידוּשֵׁי אַגְדוֹת דִּיבּוּר הַמַּתְחִיל וַיִּסְתַּתְּרוּ) הֵבִיא אֶת שְׂאֵלָתָם וְעָנָה תְּשׁוּבָה פְּשׁוּטָה, בְּשִׁבְלֵי כָּאֲבִים שֶׁל לְדָה הָאִשָּׁה

מעלות הבזיונות

לא תלך להסתיר עם גבר, ולכן אין מה לחשוש מזה.

בואו נתבונן בדברי המהרש"א, מה זאת אומרת כאבים של לדה? הגמרא אומרת (נדה דף לא ע"ב), שבזמן שבית המקדש היה קים אחרי הלדה האשה היתה צריכה להביא קרבן כפרה. מכיון שבשעה שכוּרעת ללדת נשבעת שלא תביא עוד ילדים לעולם. ועל זה היא צריכה כפרה. וזה בכל אשה. ובאשה שיוּלדת בצער נחשב כמה כאבים ויסורים יש לה, והיא יכולה להמלט מכל זה, אם היא תעבר כמה בזיונות, ולמרות זה היא לא תהיה מוכנה, ואין מה לחשוש שהיא תסתיר כדי להנצל מהכאבים הנוראים.

מכאן אנחנו לומדים, מה כפרת העונות הכי גדולה? בזיונות!

היסורים היותר מעדפים

עד כמה שהבזיונות הם נוראים הם בעצם הכי קלים, כי אם יבאו לאדם ויגידו לו: מה אתה רוצה, כפרה על עונותיה? שחם ושלום אחד הבנים ימות, או חס ושלום שתתגרש או שתהיה עני? או שמישוהו יבזה אותה? מה הוא יבחר? מה הוא יעדיף? בזיונות. כך כותב רבי אברהם גאלנטי (קול בוכים פרק ג סעיף ל) לפני למעלה מארבע מאות שנה: כל דרכי התשובה המעלה שבכלם למרק החטאות היא סבילת העלבונות והחרופים והגדופים. והגע בדעתך שיאמרו לך, תרצה שיבוא לך הפסד ממון? או נפילת בתים? או מיתת בנים?, תרצה שיכף ה' בשחפת או בקדחת בחרחור וכדומה? ואם יאמרו לך תרצה מיתה או גיהנם? או גלגולים? בודאי שלא! אם כן תאמר לי, החטאים והעונות שחטאת, עוית ופשעת, במה יכפר? לכן העצה היעוצה יתן למכהו לחי ישבע בחרפה.

פְּרִשֵּׁת נִשְׂא

מִלְמַד אוֹתָנוּ רַבִּי אַבְרָהָם גַּאֲלֹנְטִי: כְּשֶׁמִּישָׁהוּ מְבַזֶּה אוֹתָךְ תִּשְׁתַּק, זֶה הַפְתָּרוֹן הַכִּי טוֹב לְכַפֵּרֶת עֲוֹנוֹת.

אִיזוֹ שְׁתִּיקָה טוֹבָה לַגּוֹף וְלַנֶּשְׁמָה

מֵעֵין זֶה כָּתַב הַחֵיד"א בְּסִפְרוֹ פֶּתַח עֵינַיִם עַל מַסַּכַּת אַבוֹת (פֶּרֶק א' מִשְׁנָה יז) עַל דְּבָרֵי הַמִּשְׁנָה: שִׁמְעוֹן בֶּנִּי אוֹמֵר, כָּל יָמֵי גְדֻלָּתִי בֵּין הַחֲכָמִים וְלֹא מִצָּאֲתִי לַגּוֹף טוֹב אֶלָּא שְׁתִּיקָה, הוּא מְבַאֵר: מֵהוּ לֹא מִצָּאֲתִי לַגּוֹף טוֹב מִשְׁתִּיקָה? אִם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לְתַתּוֹ יִסּוּרִים לָאָדָם, אִזּוֹ אִם יִתֵּן לוֹ כְּאֲבִי רֹאשׁ, כְּאֲבִי גֵב, כְּאֲבִי בֶטֶן, כָּל זֶה לֹא טוֹב לַגּוֹף, הַנֶּשְׁמָה נִהְיֶית מְזֵה, הִיא נִטְהָרֶת מְזֵה וּמַגִּיעָה לְגֵן עֵדֶן, אֲבָל הַגּוֹף סוֹבֵל, אֲבָל הַיִּסּוּרִים שֶׁמִּצָּאֲתִי שֶׁהֵם טוֹבִים גַּם לַגּוֹף וְגַם לַנֶּשְׁמָה שֶׁיִּתְכַּפְּרוּ עֲוֹנוֹתָיו - הִיא הַשְׁתִּיקָה, כְּשֶׁיִּבְזוּ וַיִּשְׁפִּילוּ אוֹתוֹ וַיִּשְׁתַּק.

דְּוֹד הָרֶגֶל הָרְבִיעִית בַּמֶּרְכָּבָה

כְּתוּב בַּזֶּהַר (פֶּרֶשׁת וַאֲתַחֲנֵן דָּף רסב ע"ב), שֶׁדְּוִד זָכָה וְנִהְיָה הָרֶגֶל הָרְבִיעִית בַּמֶּרְכָּבָה הָעֲלִיּוֹנָה - בְּכֶסֶּא הַכְּבוֹד. אֲבָל לֹא מוֹבָא שָׁם לְמָהּ הוּא זָכָה?

הַחֲפֶץ חַיִּים בְּסִפְרוֹ שְׁמִירַת הַלָּשׁוֹן (פֶּרֶק ח'), מְבִיא מִדְּבָרֵי הַקְּדָמוֹנִים, שֶׁהַסֶּבֶה שֶׁדְּוִד הִמְלִיךְ זָכָה לָזֶה, מִכֵּיוֵן שֶׁהוּא שְׁתַּק כְּשֶׁקָּלַל אוֹתוֹ שִׁמְעִי בֶן גֵּרָא כְּשֶׁבָּרַח מֵאַבְשָׁלוֹם (שְׁמוּאֵל ב טז, ה - יג), וְרַק בְּזָכוֹת זֶה שֶׁלֹּא עָנָה לוֹ, זָכָה לִהְיוֹת רֶגֶל רְבִיעִית בַּמֶּרְכָּבָה יַחַד עִם אַבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב.

מִי שֶׁיִּקְרָא אֶת מַסַּכַּת חֲזוֹן שֶׁל דְּוִד מִלְךְ יִשְׂרָאֵל, יִרְאֶה כְּמָה נִסְיוֹנוֹת וּקְשָׁיִים הוּא עָבַר לְאַרְךָ כָּל יָמֵי חַיָּיו. וּבְכָלֶם עֲמַד

מעלות הבזיונות

בגבורה, ולמרות זה לא זכה להגיע לדרגה הזו להיות רגל רביעית במרכבה העליונה רק בגלל המעשה האצילי הזה שלא ענה למחרפו - שמעי בן גרא - דבר.

העברות מול הבזיונות

בספר חרדים לרבי אליעזר אצקרי (מצוות התלויות בארץ פרק ד) שהיה לפני למעלה מארבע מאות שנה, כותב: בשמעי כל מחרפי ומגדפי ברבים, אשים נגדי כף מאזנים, באחת אשים את כל העברות והאשמות ובכף שניה חרופים והגדופים, ואביט שכם האשמות, בזיונות חרופים מטה מטה, ואשתק ואצדיק דיני, וכן אעשה לכל מיני צער ודבור ומעשה.

איך זוכים לאריכות ימים?

החפץ חיים בשמירת הלשון (פרק ח שער התבונה) מאריך ומשבח את המעלה הזו שאדם מעביר על מדותיו, וכותב, שהיא מועילה לאדם להוסיף לו ימים ואפלו שכבר נגזר עליו שימות. ומוכיח כן מדברי הגמרא (ראש השנה דף יז ע"א) שרבי הונא בן רבי יהושע גסס ונטה למות, ורב פפא בא לבקר אותו וראה שהוא לפני מיתה, ולכן אמר לבני ביתו שיכינו לו תכריכים, ופתאום רב הונא קם לתתיה. רב פפא התבייש, אמר לו רב הונא: "אל תתבייש, באמת נגזר עלי למות, רק אמרו בשמים: כיון שאני מעביר על מדותי וגם כשמדברים עלי אני לא עונה, ולא מעמיד את עצמי על הדברים, לכן נתנו לי יותר ממה שמגיע לי, קבלתי חיים". זו הנקדה שהאדם יכול לקבל שפע של מתנות בזכות השתיקה על הבזיונות.

פֶּרֶשֶׁת נִשְׂא

הָרֵב כְּדוּרֵי אוֹהֵב בְּזִיוֹנוֹת

שְׁמַעְתִּי מֵהָרֵב הַגָּאֹן רַבִּי דָּוִד יוֹסֵף שְׂיִיחָה שְׁפַעַם אֶחָד הַשְּׁדָרָנִים בְּרָדִיו הַחֲלוּנֵי הַתְּחִיל לַצָּחֵק מֵהָרֵב יִצְחָק כְּדוּרֵי זַצ"ל גְּדוֹל וְזָקֵן הַמְּקַבְּלִים. הוּא הֶחֱלִיט יַחַד עִם בְּנוֹ שֶׁל הָרֵב כְּדוּרֵי לַעֲשׂוֹת מַחָאָה גְּדוֹלָה, וּלְסַפֵּר אֶת זֶה לְאָבִיו מֶרֶן הָרֵב עוֹבְדֵיהָ זַצ"ל שְׂיִינְדָה וַיַּחְרִים אֶת אוֹתוֹ שֶׁדָּרָן לִיצֵן רָשָׁע.

הֵם הֶחֱלִיטוּ לָלֶכֶת לִידַע קֶדֶם אֶת הָרֵב כְּדוּרֵי בַעֲצָמוֹ עַל הַבְּזוּי הַגְּדוֹל וְעַל פְּעֻלוֹת שֶׁהֵם מִתְכַּנְנִים לַעֲשׂוֹת.

הֵם הִגִּיעוּ לָרֵב כְּדוּרֵי לְבִיתוֹ. חָכוּ שֶׁהָרֵב יִסִּים לְלַמֵּד, וְהֵבֵן שֶׁל הָרֵב כְּדוּרֵי אָמַר לְאָבָא שְׁלוֹ שֶׁהָרֵב דָּוִד יוֹסֵף הִגִּיעַ וְרוֹצֶה לְדַבֵּר עִם הָרֵב. הָרֵב כְּדוּרֵי קִבֵּל אוֹתָם בְּסֶבֶר פָּנִים יְפוֹת, וְהָרֵב דָּוִד יוֹסֵף אָמַר לוֹ: "בְּזוֹ אֶת הָרֵב בְּרָדִיו וְרָצִינוּ לַעֲשׂוֹת מַחָאָה גְּדוֹלָה, וּבָאֵנוּ לְהוֹדִיעַ לָרֵב שֶׁלֹּא נַעֲבֵר עַל זֶה בְּשִׁתִּיקָה". הָרֵב כְּדוּרֵי שָׂאֵל: "מָה אָמְרוּ עָלֶי בְּרָדִיו?" הָרֵב דָּוִד סָרַב לֹאמַר לוֹ אֶת אוֹתָם הַחֲרוּפִים: "אֲנִי לֹא יָכוֹל לַחְזֹר עַל הַדְּבָרִים". וְהָרֵב כְּדוּרֵי מִתְעַקֵּשׁ: "אֵתָה חָיִב לְהִגִּיד לִי מָה הוּא אָמַר בְּרָדִיו", וְשׁוּב הָרֵב דָּוִד מְסַרֵּב. כָּכָה כְּמָה פְּעָמִים. עַד שֶׁהֵבֵן שֶׁל הָרֵב כְּדוּרֵי אָמַר לוֹ: "אָבָא, אֵתָה בְּאֵמֶת רוֹצֶה לְשַׁמֵּעַ מָה אָמְרוּ עָלֶיךָ?" הָרֵב כְּדוּרֵי הִנֵּהן בְּרָאשׁוֹ. וְאִזְ הֵבֵן שְׁלוֹ אָמַר לוֹ: "אָבָא, אָמְרוּ עָלֶיךָ שֶׁאֵתָה כָּכָה וְאֵתָה כָּכָה וְכו', וְכו'". הָרֵב דָּוִד יוֹסֵף מְסַפֵּר: בְּכָל מְלָה שֶׁשָּׁמַע הָרֵב כְּדוּרֵי הוּא מַחֲיֶה יוֹתֵר וְיוֹתֵר, עַד שֶׁכָּשֶׁהֵבֵן שְׁלוֹ סִים עִם כָּל דְּבָרֵי הַבִּלְע שֶׁהִשְׁדָּרָן הִחְצוּף אָמַר, הוּא מִמֶּשׁ צָחֵק וְנִהְנֶה, וְאָמַר לָרֵב דָּוִד יוֹסֵף: "אֲנִי מִבְּקֵשׁ מִכֶּם בְּבִקְשָׁה, אֵל תְּסַפְּרוּ לָרֵב עוֹבְדֵיהָ, שֶׁלֹּא יִהְיֶה מִזֶּה בִּלְגָן, אֲנִי לֹא רוֹצֶה שְׂיִמְחוּ עַל כְּבוֹדִי, אִם זֶה הִגִּיעַ זֶה טוֹב וְאֵל תְּסַפְּרוּ אֶת זֶה". הֵם נָסוּ לְהִתְחַמֵּק, אָבָל הָרֵב כְּדוּרֵי לֹא נָתַן לָהֶם לָלֶכֶת עַד שֶׁהִבְטִיחוּ לוֹ, שֶׁלֹּא יִמְחוּ עַל כְּבוֹדוֹ.

מעלת הבזיונות

אותו צדיק וחסיד וקדוש - הרב כדורי, ידע עד כמה יש מעלה בשתיקה על הבזיונות, לכן הוא בקש והתחנן שלא יקחו לו את המעלה הזו, את המתנה הגדולה הזו.

זה מה שאנחנו לומדים פה אצל חנה, חנה אומרת לקדוש ברוך הוא: אם אתה לא תתן לי, אני אלך ואתבזה ובזכות הבזיונות אצקה לבן, ואפלו אם יש בדרך הזו עברה כחם של הבזיונות לכפר גם על זה!

הרב שטיינמן והעתונאי

לכן אם כבר מגיעים לאדם בזיונות הוא צריך להגיד תודה, לא כלם מכירים בערך של הבזיונות. הגיע איזה עתונאי אחד לבקש סליחה מהרב שטיינמן וצ"ל על זה שהוא פעם כתב עליו דברים רעים ובזה אותו בריבים. אמר לו הרב שטיינמן: "עשית לי טובה גדולה, אתה לא צריך לבקש סליחה, אבל בכל אופן אני סולח לך". ולפני שהוא הלך אמר לו הרב שטיינמן: "אל תעשה את הטובות האלה לכל אחד, לא כלם יודעים להעריך את המתנות האלה..."

ה' יזכנו שלא יבאו עלינו בזיונות. אבל אם כבר באו, שהקדוש ברוך הוא יתן לנו כח לקבל בזיונות ויסורים באהבה ולעשות רצונו כרצונו אמן.